Hikmet; Nebevi Sünnet [2]

Tarık Ebu Abdullah

16 Eyl, 2017

https://ilimvecihat.com

حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا أَبُو خَلَفٍ مُوسَى بْنُ خَلَفٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ سَلَّامٍ عَنْ جَدِّهِ مَمْطُورٍ عَنِ الْحَارِثِ الْأَشْعَرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَأَنَا آمُرُكُمْ بِخَمْسٍ اللهُ أَمَرَنِي بِهِنَّ. بِالْجَمَاعَةِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَالْهِجْرَةِ وَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللهِ

İmam Ahmed *(rahimehullah)* şöyle der: Bize Affân tahdis etti, dedi ki: Bize Ebu Halef Musa bin Halef tahdis etti, dedi ki: Bize Yahya bin Ebu Kesir tahdis etti, o da Zeyd bin Sellâm'dan, o da dedesi Memtûr'dan, o da Haris el-Eş'âri *(radiyallahu anhu)*'dan, Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu: ***"Ve ben size Allah'ın bana emrettiği beş şeyi emrediyorum: Cemaat, işitmek ve itaat etmek, hicret ve Allah yolunda cihad."***

Allah'a hamd ve Rasûlü Muhammed'e, ehl-i beytine ve ashabına salât ve selam olsun.

Hadisten çıkarılacak bazı faydalar:

Bir önceki yazıda cemaat, işitmek ve itaat etmekle alakalı bazı şeyler yazmıştım. Hadisin konu ettiği geriye kalan iki mevzu "Hicret" ve "Cihad" inşaAllah bu yazının konusu olacaktır. **Bir:** وَالْهِجْـرَةِ **(ve hicreti):** Hadisi şerifte emredilen dördüncü kelime hicrettir.

Hicretin hakikati:

Hicret kalpte başlar. Hicret kalbin Allah'a ortak koşmasından ve isyan etmesinden Allah'ı birlemesine ve itaat etmesine intikalidir. Hicret kalbin hevaya ittibadan Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*'in Sünnetine ittibaya intikal etmesidir. Bedenin şirkten tevhide ve masiyetten itaate hicret etmesi ancak kalbin Allah *(azze ve celle)*'ye teslimiyeti ve itaati sevmesiyle ve Rasûlü Muhammed *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*'e itaati sevmesiyle gerçekleşir. Tebûkiyye Risalesi'nde İmam ibn-i Kayyim *(rahimehullah)* şöyle diyor: "Hicret iki çeşittir:

Birinci hicret: Kişinin bedeniyle bir şehirden başka bir şehre hicret etmesidir. Bu çeşit hicret bilinen hicrettir ki konumuza asıl gaye edilen hicret türü bu değildir.

İkinci hicret: Allah ve Rasûlüne kalp ile hicrettir. Konumuzun asıl mevzusu da budur. Bu hicret hakiki hicrettir. Ve asıl olan hicrettir. Beden ile olan hicret buna tabi kılınmıştır. Bu hicret مِـــنْ (den) ve إِلَـــى (ye, ...e doğru)'yı içine

almıştır. Başlama noktası ve bitiş noktası olan bir hicrettir. Kul kalbiyle Allah'dan başkasına olan sevgisinden vazgeçip Allah'ı sevmeye hicret eder. Başkasına olan kulluktan Allah'a kulluk etmeye, başkasından korkmak ve ondan ümit etmek ve ona tevekkülünden vazgeçip, Allah'dan korkmaya, ümitlenip, O'na tevekkül etmeye, başkasına dua edip istemekten, boyun eğmekten ve ona sığınmaktan ve alçaklık göstermekten vazgeçip Allah'a dua etmeye ve O'ndan isteyip sığınmaya, alçaklık gösterip O'na boyun eğmeye hicret etmektir. İşte bu durum Allah'a firar etmenin ta kendisidir. Allah-u Teâlâ ***"Allah'a firar edin"***[1] buyuruyor. Kuldan istenilen tevhid Allah'tan kaçıp Allah'a sığınmasıdır. مِـنْ ve إِلَـى harflerinin altında tevhide ait çok büyük sırlar gizlidir. Çünkü Allah'a firar Allah'tan istemeyi, O'na kulluk etmeyi ve bunlara benzer, sevgi, korku, inabe ve tevekkül gibi kulluk manasını ifade eden her şeyi yalnız ve yalnız Allah için yapmak ve O'nu birlemektir. Bu birleme bütün peygamberlerin çağrısına tam muvafakati içermektedir. Allah'ın salâtı ve selamı onların üzerinde olsun."[2]

Hicretin aslı:

Hicretin aslı hakkında İmam ibn-i Kayyim *(rahimehullah)* şöyle diyor: "Hicretin aslı buğz etmek ve sevmektir. Çünkü bir şeyi terk edip başka bir şeye gidenin, gittiği şeyi bıraktığı şeyden daha fazla sevmesi gerekir. İki şeyden hangisini daha çok seviyorsa onu diğerine tercih eder. Kulun nefsi, hevası ve şeytanı -kul bu üç şeyle imtihan edilir- onu Allah'ın sevdiği ve razı olduğu şeyin zıddına çağırır. Bunlar Allah'ın razı olmadığı şeylere devamlı davet ederler. Ama her daim Rabbinin rızasına davet eden iman davetçisi ölene değin Allah'a hicret etmesine çağırır. Bu hicret kulun kalbindeki muhabbet sebebine göre kuvvetlenir ve zayıflar. Eğer muhabbetin sebebi daha kuvvetli ise bu hicret daha tam ve mükemmel olur. Eğer muhabbetin sebebi zayıf ise hicret duygusu zayıflar. Hatta hicreti ilmen hissetmez, iradesiyle de ona yönelmez."[3]

Buradan intikalen şöyle diyebiliriz: İman Allah *(azze ve celle)*'yi birlemek ve O'nun için sevmek ve O'nun için buğz etmektir. Bunun için imanın varlığı Allah *(azze ve celle)*'ye isyanı ve isyan edenleri terk etmeyi gerekli kılar. Bu terk etme onlara karşı savaşın aslıdır. Şu halde hicret Vela ve Bera'nın aslıdır. Cihad ise doruk noktasıdır. Bunun için Allah *(subhanehu ve teâlâ)* ***"İman edip hicret edenler ve malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler…"*** buyurarak imanı sonra hicreti sonra da Allah yolunda cihadı zikretmiştir. Kişinin Allah yolunda cihad edebilmesi için iman etmesi ve hicret etmesi zorunludur.

Hicretin şer'i manası.

Istılahta hicret Darü'l-Küfr'den Darü'l-İslam'a çıkmaktır [4] veya şirk ve isyan diyarından İslam ve itaat diyarına intikal etmektir. Bulunduğu yerde dinini izhar edemeyene, dinini izhar edebileceği bir yere intikal etmesi vacip olur. Bu intikale hicret denilir. Hicret edilen yere de hicret diyarı denilir. [5]

Hicretin hedefi:

Hicretin iki hedefi vardır:

Birincisi, fitne, fesad ve şirkten kaçmaktır.

İkincisi, İslam ehlini güçlendirmek ve destek olmak, İslam safını birleştirmek ve düşmana karşı cihad etmek, hak dini yayıp insanlara tebliğ etmektir.

İmam Ahmed *(rahimehullah)*'ın Muaviye, Abdurrahman bin Avf ve Abdullah bin Amr *(radiyallahu anhum)*'dan tahriç ettiği hadiste Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* şöyle buyuruyor:

إِنَّ الْهِجْرَةَ خَصْلَتَانِ : إِحْدَاهُمَا أَنْ تَهْجُرَ السَّيِّئَاتِ، وَالْأُخْرَى أَنْ تُهَاجِرَ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ

"Hicretin iki hasleti vardır: Biri kötülükleri terk etmendir ve ikincisi Allah ve Rasûlüne hicret etmendir."

Hicretin hükmü:

İlim ehlinin ekserine göre şirk ve masiyet diyarından İslam ve itaat diyarına hicret etmek kıyamete kadar baki olan bir hükümdür.[6] Hanefi ulemasının ekseri **"Fetihten sonra hicret yoktur"[7]** veya **"Hicret muhakkak son bulmuştur, ancak cihad ve niyet vardır"[8]** gibi hadislere dayanarak hicretin farziyeti mensuhtur derler. Lakin cumhurun görüşü muhakkak daha güçlüdür ve Nebevi Sünnetin şahitlik ettiğidir.

İmam Ahmed *(rahimehullah)*'ın Muaviye, Abdurrahman bin Avf ve Abdullah bin Amr radıyallahu anhum'dan tahriç ettiği hadisin devamında Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* şöyle buyuruyor:

وَلا تَنْقَطِعُ الْهِجْرَةُ مَا تُقُبِّلَتِ التَّوْبَةُ، وَلا تَزَالُ التَّوْبَةُ مَقْبُولَةً حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنَ المَغْرِبِ

"Tevbe kabul edildiği sürece hicret sona ermez. Tevbe ise güneş

batıdan doğuncaya kadar makbuldür.”

Ve Cunade bin Ebu Umeyye *(radiyallahu anhu)*’dan tahriç ettiğine göre sahabeden bazıları hicretin sona erip ermediği konusunda tartıştıklarında Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* onlara şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الْهِجْرَةَ لَا تَنْقَطِعُ مَا كَانَ الْجِهَادُ

“Cihad var olduğu sürece hicret sona ermez.”

Ve Abdullah bin es-Sadi *(radiyallahu anhu)*’dan tahriç ettiği hadiste Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* şöyle buyuruyor:

لَا تَنْقَطِعُ الْهِجْرَةُ مَا دَامَ الْعَدُوُّ يُقَاتَلُ

“Düşmana karşı savaşıldığı sürece hicret sona ermez.”

Bunun için sona ermiş olan (mensuh olan) hicret, herhangi bir yerden Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*’in yanına hicret etmektir. Zira Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*’in zamanında her bir Müslümanın üzerine vatanını terk edip Medine’ye hicret etmek vacip idi, lakin bu emir Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*’in **“Fetihten sonra** (yani Mekke’nin fethinden sonra) **hicret yoktur, lakin cihad ve niyet vardır. Savaşa çağrıldığınızda savaşa çıkın”[9]** buyruğu ile sona ermiştir. Ancak kişinin cihad için veya başka bir salih niyet için vatanını terk etmesi hüküm olarak baki kalmıştır. Mesela küfür diyarından kaçması veya ilim öğrenmesi veya fitneden kaçması gibi, bütün bu hallerde niyete itibar edilir.

Velhasıl, hicret asıl itibarıyla hüküm olarak kalkmamıştır bilakis bakidir. Fakat kişinin durumuna göre değişir.

Kişinin hicret ile alakalı durumu üçtür:

Birinci durum: Bulunduğu yerde dinini izhar etmeye gücü yetmeyen ve hicrete muktedir olan. Bunun üzerine hicret vaciptir. Böylesi hicret etme imkânına sahip olmasına rağmen kâfirlerin arasında kalıp acizliğinden ötürü dinin vaciplerini ikame etmekten geri durursa büyük günahlardan birini irtikâp etmiştir ve Allah *(azze ve celle)*’nin şu tehdidiyle muhatap olur:

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي

الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

"Kendilerine zulüm eden kimselere melekler, canlarını alırken: "Ne işte idiniz!" dediler. Bunlar: "Biz yeryüzünde çaresizdik" diye cevap verdiler. Melekler de: "Allah'ın yeri geniş değil miydi? Hicret etseydiniz ya!" dediler. İşte onların barınağı cehennemdir. Orası ne kötü bir gidiş yeridir!" **[10]**

İkinci durum: Dinini izhar edemeyen ve hicret etmeye de imkânı olmayan. Böylesi hicret etmediğinden dolayı mazeretlidir. Zira hicret etmeye kudreti yoktur. Allah *(subhanehu ve teâlâ)* şöyle buyuruyor:

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا

"Erkekler, kadınlar ve çocuklardan aciz olup hiçbir çareye gücü yetmeyenler, hiçbir yol bulamayanlar müstesnadır. İşte bunları, umulur ki Allah affeder. Allah çok affedicidir, bağışlayıcıdır." **[11]**

Lakin küfür diyarını terk edebilmek için hazırlık yapması ve hicret için uygun fırsatı gözetleyip değerlendirmesi üzerine vacip olur.

Üçüncü durum: Küfür diyarında dinini izhar eden ve hicret etme imkânına da sahip olan. Bunun için hicret etmek vacip değildir. Lakin fitne, fesad ve münkerlerden kurtulmak için, kâfirlerin arasından çıkıp Müslümanların sayısını artırmak için, Müslümanların gücünü arttırıp kâfirlere karşı cihada iştirak etmek için müstehap olur. [12]

Bu noktada önemli bir sorunun cevabı lazım gelir:

Pekâlâ, hicretin vacipliğini düşüren dini izhar etmek nasıl olur?

Birçok insanın zannettiği gibi kâfirler arasında oturup namaz kılmak, Kur'an okumak veya sakal bırakıp şalvar giymek gibi amellerin ortaya koyulması dini izhar etmiş olmak için yeterli değildir. Hele hele kâfirlerin itirazına veya eziyetine maruz olmadıkları halde. Bilakis, dinin izhar edilmesi Müslümanın galip ve hâkim olan küfür nizamını inkâr etmesi ve bunu onlara izhar etmesidir. Küfür nizamını ve destekçilerini inkâr edip onlara karşı düşmanlığını tasrih (açıkça söyleme, belirtme) etmesidir. Dinin izharı sadece Allah *(azze ve celle)*'ye teslim olduğunu ortaya koyup Müslümanlarla dostluğunu tasrih

etmesidir. Allah *(subhanehu ve teâlâ)* şöyle buyuruyor:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ

"İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda, sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine demişlerdi ki: "Biz sizden ve Allah'ı bırakıp ibadet ettiklerinizden beriyiz. Sizi inkâr ettik. Siz bir tek Allah'a iman edinceye kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir." **[13]**

İmam ibn-i Cerir *(rahimehullah)* ayetin tefsirinde şöyle der: *"**(Onlar kavimlerine demişlerdi ki: "Biz sizden ve Allah'ı bırakıp ibadet ettiklerinizden beriyiz)***. Onlar Allah'ı inkâr edip tağuta ibadet eden kavimlerine şöyle demişlerdi: "Ey kavim biz sizden ve sizin Allah'tan başka ibadet ettikleriniz ilahlardan ve putlardan beriyiz." ***(Sizi inkâr ettik. Sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir).*** Şanı yüce Allah Nebilerinin kâfir kavimlerine şöyle söylediklerini haber veriyor: ***(Sizi inkâr ettik)*** Allah'a küfrünüzü inkâr ettik, ibadetlerinizin ve Allah'dan başka ibadet ettiklerinizin hak olduğunu yalanladık. Allah *(azze ve celle)*'ye küfrünüzden ve O'ndan başkasına ibadetinizden dolayı sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve buğz belirmiştir. Aramızda sulh ve müsamaha yoktur. ***(Bir tek Allah'a iman edinceye kadar)*** bir tek Allah'ı tasdik edinceye, O'nu birleyip yalnız O'na ibadet edinceye kadar." [14]

Ve Şeyh Hamd bin Atik *(rahimehullah)* şöyle der: "Tüm Rasûllerin sahip olduğu dinin aslı şudur: Tevhidi kaim kılmak, tevhidi ve ehlini sevmek ve dost olmak, şirki inkâr etmek, ehlini tekfir etmek, onlara buğz etmek ve düşmanlığı izhar etmektir. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor: ***"İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda, sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine demişlerdi ki: "Biz sizden ve Allah'ı bırakıp ibadet ettiklerinizden beriyiz. Sizi inkâr ettik. Siz bir tek Allah'a iman edinceye kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir."*** بَـــدَا (bedê) nin manası yani zuhur etmiştir, belirmiştir. Burada murad olan Rabbini birlemeyene karşı sürekli olan bir düşmanlığı ve buğzu tasrih etmektir. Her kim bunu ilmiyle ve ameliyle gerçekleştirir ve bulunduğu beldenin ahalisine bunu izhar ederse, böylesine her hangi bir beldeden hicret etmek vacip olmaz. Ama kim böyle yapmaz ve kendi haline bırakılırsa ve namaz kılmasıyla, oruç tutup hac etmesiyle hicretin ondan düşeceğini

zannederse dinini bilmeyen, Rasûllerin risaletinin özünden gafil olandır.” [15]

İki: وَالْجِهَـادِ فِـي سَبِيـلِ اللـهِ (ve Allah yolunda cihadı): Allah yolunda cihad hadiste emredilen beşinci ve son kelimedir. Muhakkak ki Allah yolunda cihad bahsi geniş bir bahistir ve bu kısa yazı bu azim ameli her açıdan ele almaya kâfi gelmez, fakat burada kısa da olsa iki mevzuya değinmek istiyorum. Birincisi cihadın gayesi ve ikincisi hükmü olacaktır.

Allah yolunda cihadın gayesi:

جِهَـاد (cihad) جَاهَـدَ (câhede)’nin masdarıdır. جَهَـدَ (cehede)’den gelmedir ve lügatte bir şeyi elde etmek için çaba sarf etmek, zahmet çekmek ve çok çalışmak manalarına gelir. Şer’i bir kavram olarak kâfire karşı canını, malını ortaya koyarak var gücüyle savaşmaktır. İbn-i Ruşd el-Cedd *(rahimehullah)* şöyle der: “Allah için kendini yoran herkes O’nun yolunda cihad edendir. Lakin mutlak manada Allah yolunda cihadın manası ancak İslam’a girinceye dek veya zelil olarak cizye verene dek kâfirlere karşı kılıçla savaşmaktır.” [16]

Her ne kadar lügat manasıyla her alanda ve her şey için cihad etmek mümkün olsa da şer’i bir isim olması hasebiyle cihadı sadece Şari’nin yüklediği manayla anlamak caiz olur. O da Cihadı Fi Sebilillah ile yani Allah yolunda ile takyit etmiştir. Şu halde cihad Allah yolunda, yani Allah *(azze ve celle)*’nin tayin ettiği gaye için ve O’nun belirlediği yol üzere olma zorundadır. Kavmiyetçilik, cemaatçilik, makam, mal, şöhret ve unvan için değil bilakis tevhidin ikamesi ve şirkin izalesi için olma zorundadır. Ve hizipçilerin, tekfircilerin ve bid’atçilerin yolunda değil bilakis Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*’in, sahabenin ve onlara tabi olanların yolu üzere olma zorundadır. Böyle olursa cihad ibadet olur bilakis ibadetlerin en üstünü olur, zira en üstün gayeye hizmet eder: O gaye Kelimetullah’ın en yüce olması ve yayılıp dünyanın her tarafında hâkim olmasıdır. Bunun için İmam el-Buhari *(rahimehullah)*’ın tahriç ettiği hadiste Ebu Zerr *(radiyallahu anhu)* Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*’e “hangi amel daha faziletlidir” diye sorduğunda **“Allah’a iman ve O’nun yolunda cihaddır”** buyuruyor. İzz bin Abdusselam *(rahimehullah)* şöyle der: “Allah’a imandan sonra en üstün amel Allah yolunda cihaddır. Zira onda Allah düşmanlarının yok edilmesi ve yeryüzünden temizlemesi, Müslüman esirlerin kâfirlerin ellerinden kurtarılması, Müslümanların kanlarının, mallarının, kadınlarının ve çocuklarının korunması ve Allah’ın Müslümanlara ihsan ettiği kâfirlerin topraklarından, mallarından ve köle aldıkları kadınlarından ve çocuklarından istifade edilmesi vardır.”

Binaen aleyh şu muhakkak ki, tevhidin ve İslam şeriatının ikamesini gaye

edinmemiş her cihad Allah yolunda cihad değildir. Bilakis neyi gaye edinmişse onun yolunda cihaddır. İmam Müslim *(rahimehullah)*'ın Ebu Musa *(radiyallahu anhu)* yoluyla rivayet ettiği bir hadiste bir adam Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)*'e "Allah yolunda cihad eden kimdir" diye sorduğunda Allah Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* **"Her kim Allah'ın kelimesi en yüce olsun diye savaşırsa, o kişi Allah yolundadır"** buyurmuştur.

İkinci mevzuya, Allah yolunda cihadın hükmüne gelince cumhur ulemaya göre asıl itibariyle farz-ı kifâyedir. Farz-ı kifâye, Şari'nin mükelleflerden fert fert yapılmasını değil, bir mükellef topluluktan bağlayıcı olarak yapılmasını istediğidir. İlahi teklifi kaldıracak yeterli sayıda bir topluluğun emri eda etmesiyle ilahi hitap diğerlerinden sakıt olur. Fakat ilahi teklifi kaldıracak yeterli sayıda bir topluluk emri eda etmez ise her fert ayrı ayrı emri eda etmemekten dolayı günahkâr olur. Farz-ı kifâye olan emir teklife kâfi gelecek bir topluluk tarafından eda edilmediği durumda, kifayet oluşuncaya dek Müslümanlara farz-ı ayn olur.

Bu durumda önemli soru "kifâyeti belirleyen nedir?" olacaktır.

Kifâyeti belirleyen Şari'nin açık beyanıdır veya şer'i maksattır. Allah *(azze ve celle)* veya Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* üç, beş veya on gibi bir rakamla kifâyeti tayin etmemiştir. Şu halde Cihad Fi Sebilillah'ın emrediliş olunmasındaki maksat nedir?

Şeyh Atiyyetullah el-Lîbi *(rahimehullah)* cihadın gaye ve maksatlarından bahsederken şöyle der: "Cihadın birinci ve esası gayesi yaratılışın hidayetidir, gücümüz yettiği kadar onların İslam'a kavuşmaları için uğraşmaktır. Sonra dinin ve tevhidin himayesidir. Zira dini kılıçtan başkası korumaz. Ve şu da Kur'an'da ifade edilen cihadın gayelerindendir. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ

***"Fitne olmayıncaya kadar onlara karşı savaşın"* [17]**

حَتَّـــى (hatta) gaye içindir. Ve لاَ تَكُـــونَ فِتْنَـــةٌ ***(fitne olmayıncaya kadar)***'da olmamaktan kasıt insanları fitneye düşürecek sultan sahibi ve güç ve şevket sahibi, galip ve hâkim olan küfrün olmamasıdır. Yoksa asıl itibariyle küfrün olmaması değil. Zira şeriat cizye verdikleri ve zimmet altına girdikleri takdirde kâfirlere dinlerinde kalmaya cevaz vermiştir. Bunlar cihadın en önemli maksatlarıdır. El-Bakara ve el-Enfâl sûrelerinde bunlar beyan edilmiştir:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ

"Fitne kalmayıncaya ve din tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar onlara karşı savaşın." **[18]**

Burada ayetin manası şudur: Hüküm (din) tamamıyla Allah'ındır. Yani Allah'ın dinidir galip olan ve hâkim olan ve kontrol eden ve insanların boyun eğdiğidir. Mü'minler ona imanlarıyla boyun eğer ve kâfirler ona savaşla ve sultanla boyun eğer. Yani dinin sultası ve hükümlerinin altına girerler.

Ve şunlar da cihadın gayeleri ve maksatlarındandır:

Kendimizi, kavimlerimizi, halklarımızı, vatanlarımızı ve insanları kurtarmak. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ

"Size ne oluyor ki Allah yolunda ve erkek, kadın ve çocuk mustazaflar uğrunda savaşmıyorsunuz?" **[19]**

Bu mustazaflar uğrunda savaşmak şer'i bir maksattır.

Ve genel olarak zulmün kaldırılması için savaşmak şer'i bir maksattır.

Savaşın maksatlarından sayabileceğin takriben her biri genel olarak sahihtir. Lakin burada ayrıntılı olarak zikrettiğimiz maksatlar şu (ayeti kerimede zikredilen) genel maksada dâhildir:

حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ

"Fitne kalmayıncaya ve din tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar"

Mazlumlara yardım etmek ve boyun eğdirilmiş, mustazaf halkları kurtarmak bu maksadın altına girer." [20]

Evet! İşte bu gayeyi (hâkimiyetin yalnız Allah'a ait olması) ikame edecek yeterli sayıda Müslümanlar bulunduğu sürece cihad farz-ı kifâyedir. Lakin cihad edenlerin sayısı şer'i maksadın gerçekleşmesi için yeterli değil ise, kifayet oluşuncaya dek cihad her bir Müslümanın üzerine farz-ı ayndır. Şu zamanda olduğu gibi. Muhakkak ki şu zamanda cihad her Müslümanın üzerine farzdır. Bunu ancak kalbi imandan yoksun olan inkâr eder. Şu zamanda cihadın farz-ı ayn olması için aranan tüm şartlar var olmuştur. Birincisi kifâyet

yoktur. Sonra saldırgan kâfir bütün İslam beldelerine saldırmıştır, hatta işgal etmiştir. Sonra her yerde Müslüman kâfir düşmanla karşı karşıya gelmiştir. Sonra evrensel cihadın kıyâdesini teşkil eden El-Kaide Müslümanları topyekûn cihada çağırmıştır. Bunlar her biri kendi zatında cihadın farz-ı ayn olması için kâfi gelirken ve de hepsi zamanımızda mevcut iken cihadın bu zamanda farz-ı kifâye olduğunu ancak satılmış hainler söyleyebilir.

Hayır! Her bir Müslümana cihad farz-ı ayndır. İster erkek, ister kadın. İster hür, ister esir. İster sağlıklı, ister hasta. Her Müslüman kudreti hasebinde Allah'ın dini için cihad etmekle mükelleftir.

İmam Ahmed, İmam Ebu Davud ve İmam ed-Darimi'nin, Enes *(radiyallahu anhu)* yoluyla tahriç ettikleri sahih hadiste Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* **"Müşriklere karşı mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle cihad edin"** buyuruyor.

Buna binaen ulema cihadı üç kısma taksim etmişlerdir: Mal ile cihad, dil ile cihad ve beden ile cihad. Her Müslüman bu kısımlardan hangisinde cihad edebilirse onunla cihad etmekle mükellef olur. El-Maverdi *(rahimehullah)* şöyle der: "Kesinlikle doğru olan şu ki, kâfirlere karşı cihad etmek cins itibarıyla her Müslümana vaciptir, ya eliyle, ya diliyle, ya malıyla ve yahut kalbiyle."

Evet, fukaha cihaddan konuştuğu zaman kast ettikleri sadece bedensel cihad kısmı olur. Bir kişiye cihadın vacip olması için saydıkları bazı şartları da bu tür cihad için getirirler. Bu şartlar şunlardır: İslam, buluğ, akıl, hür olmak, erkek olmak ve kudret. Bu bedensel ve maddi kudrettir. Ayrıca nafile cihadda anne-babanın izni, borçlunun para sahibinden iznini de şart koşarlar. Bu şartlar kişinin bedensel cihad etmesinde aranır. Fakat mal ile veya dil ile veya kalp ile cihad etmek için erkek olmayı veya bedensel muktedir olmayı şart koşmazlar. Zengin olan bir kadına her ne kadar bedensel cihad farz olmasa da, cihad hareketini malıyla destekleyerek malıyla cihad etmesi pekâlâ vacip olur. Kör bir âlime her ne kadar bedensel cihad vacip olmasa da, mücahidleri destekleyerek, onlar hakkında var olan şüpheleri gidererek, onlara atılan iftiraları çürüterek, cihada davet ederek ve muasır nazil meseleleri çözerek ilmiyle cihad etmesi elbette vacip olur. Miskin veya mustazaf olma hasebiyle cihada yol bulamayan veya çıkamayana her ne kadar bedensel cihad vacip olmasa da, gücü nispetinde cihada davet etmesi, en azından mücahidler için dua etmesi, gece vakti kalkıp iki rekât namaz kılıp Allah'dan nusret ve zafer istemesi elbette vacip olur. En azından her Müslümana vacip olan, durumu ne olursa olsun, kalbiyle cihad etmektir. Yani Allah düşmanlarına buğz etmesi, kalbiyle düşmanlık yapması, Allah için sevmesi ve Allah için buğz etmesi,

Allah'ın dostları olan mücahidleri sevmesi ve onlara düşman olanlara buğz etmesi. Bunun için İmam ibn-i Teymiyye *(rahimehullah)* şöyle demiştir: "Cihadın kimisi el iledir, kimisi kalp iledir, kimisi de davet, hüccet ve lisan iledir ve görüş, düzenleme ve el sanatı iledir. Cihad neyle mümkünse onunla vacip olur." Ve şöyle der: "Kim bedeniyle cihad etmekten aciz lakin malıyla cihad etmeye kadir ise, ona malıyla cihad etmek vacip olur. Bu ibnu'l Hakem'in rivayetinde İmam Ahmed'in görüşüdür."

Farz edelim ki, Müslüman bir kadın felç ve fakir olsa, lakin bilgili ve tecrübeli olsa ve görüşüyle cihada iştirak edebilecek ve faydalı olabilecek bir durumda olsa, görüşüyle cihad etmesi vacip olur. Görüşünü mücahidlere ulaştıramasa da en azından bu kadına Allah düşmanlarına buğz edip, mücahidler için dua etmesi vacip olur.

Velhasıl, her Müslüman Allah yolunda cihad etmek ile mükelleftir, herkes gücü ve imkânı nispetinde. Ulemanın cihadın vacip olması için zikrettikleri şartlar bedensel cihadın vacip olması için aranan şartlardır. Kalp, dil ve mal ile cihad için değil.

Ey geride oturan Müslümanlar! Allah'dan korkun. İslam ve Müslümanların izzeti ve özgürlüğü için, sizin için canlarını feda etmiş olan mücahid kardeşlerinizi yalnız bırakmayın. Ahirette cevabını veremeyeceğiniz sualden korkun!

Allah *(subhanehu ve teâlâ)* bizi oturanlarla beraber değil hendeklerde İslam ümmetini koruyan ve cephelerde Allah'ın kelimesini en yüce kılan ve kâfirleri mahv u perişan eden İslam yiğitleriyle beraber kılsın. Âmin.

---

[1] ez-Zariyat Sûresi 50

[2] Zadu'l-Muhacir, 16,17. Mektebetu'l-Medeni baskısı

[3] Zadu'l-Muhacir, 19,20. Mektebetu'l-Medeni baskısı

[4] El-Muğni, 21/114. Daru'l-Fikr, birinci baskı h.1405

[5] Ed-Dureru's-Seniyye, 8/496. Yayın evi yok, altıncı baskı h.1417

[6] El-Muğni, 21/114. Daru'l-Fikr, birinci baskı h.1405

[7] Sahihu’l-Buhari, 2575.hadis, Sahihu’l-Müslim, 3468.hadis

[8] Mucemu’l-Evsat, 7158.hadis

[9] Sahihu’l-Buhari, 2575.hadis

[10] en-Nisa Sûresi 97

[11] en-Nisa Sûresi 98,99

[12] el-Muğni, 21/115,116. Daru’l-Fikr, birinci baskı h.1405

[13] el-Mümtehıne Sûresi 4

[14] Camiu’l-Beyan fi Tevili’l-Kur’an, 23/317. Muessesetu’r-Risale, birinci baskı h.1420

[15] Ed-Dureru’s-Seniyye, 8/418. Yayın evi yok, altıncı baskı h.1417

[16] El-Mukaddimâtu’l-Mumehhidât, 1/342. Daru’l-Ğarbi’l-İslami, birinci baskı h.1408

[17] el-Bakara Sûresi 193, el-Enfâl Sûresi 39

[18] el-Enfâl Sûresi 39

[19] en-Nisâ Sûresi 75

[20] El-Amalu’l-Kamile, 2/1610. Küresel kitap, birinci baskı h.1436